

Ἡ ἐνορία ὡς κέντρο τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Βασιλείου Γοντικάκη, Προηγούμενου τῆς Ἱ. Μ. Ἰβήρων

Εἶπε κάποιος θεολόγος ὅτι τὸ πιὸ φυσικὸ πράγμα στὸν ἄνθρωπο εἶναι νὰ εἶναι ἱερεὺς, γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἱερεὺς τῆς κτίσεως. Καὶ ἓνας ἱερεὺς, ἐὰν τυχὸν λειτουργεῖται, κι ἀρχίζει ἡ λειτουργία καὶ λειτουργεῖ μέσα του, κι ἂν τυχὸν βοηθᾷ νὰ λειτουργεῖται καὶ τὸ ἐκκλησιασμα, τότε νομίζω ὅτι ἡ ἐνορία αὐτὴ εἶναι ἡ μικρὴ ζύμη πού ζυμεῖ ὄλο τὸ φύραμα.

Πηγαίνοντας στὸ Ἅγιον Ὅρος νιώθει κανεὶς ὅτι βρίσκεται σὲ μία παράδοση ἀρχινημένη, δηλαδή «*ἄλλοι κεκοπιάκασι καὶ εἰς τὸν κόπον αὐτῶν ἡμεῖς εἰσεληλύθαμεν*». Καὶ ὅταν ἓνας ἱερεὺς, ἓνας ἐφημέριος ἀναλαμβάνει τὸ ἔργο τῆς ἐνορίας, ὅταν ἀρχίζει τὴ θεία Λειτουργία, νομίζω ὅτι νιώθει αὐτό: «*ἄλλοι κεκοπιάκασι*» καὶ «*ἡμεῖς*» εἴμαστε προσκεκλημένοι σ' αὐτὸ τὸ μυστήριο. Κι ὅταν ὁ ἱερεὺς φτάνει στὴν ὥρα τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου, ἐκείνη ἡ εὐχὴ πού λῆει τὸ «*Οὐδεὶς ἅγιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς προσέρχεται ἢ προσεγγίζει, ἢ λειτουργεῖν σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης, τὸ γὰρ διακονεῖν σοι μέγα καὶ φοβερόν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν*», νιώθει κανεὶς καὶ ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι τόσο μεγάλῳ τὸ νὰ πλησιάσει κανεὶς τὸ Θεὸ καὶ νὰ λειτουργεῖ, αἰσθάνεται κανεὶς τὴ δική του ἀδυναμία καὶ τότε λῆει πῶς μόνο ὡς ἀνύπαρκτος μπορῶ νὰ πλησιάσω. Ἐκείνη τὴ στιγμή πού πάει νὰ τὴ χάσει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὶς δικές του δυνατότητες, ἀκούγεται τὸ «*ἀλλ' ὁμως*» πού φανερώνει τὴν φιλιανθρωπία τοῦ Θεοῦ. «*Ἀλλ' ὁμως, διὰ τὴν ἀφατον καὶ ἀμέτρητόν σου φιλιανθρωπίαν, ἀτρέπτως καὶ ἀναληθιώτως γέγονας ἄνθρωπος*», ὑπάρχει ἓνα «*ἀλλ' ὁμως*» τὸ ὁποῖο καλύπτει αὐτὸ τὸ χάσμα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως καὶ ὄχι μόνο μᾶς πλησιάζει, ἀλλὰ ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ γίνεται ἄνθρωπος καὶ μᾶς παραδίδει αὐτὸ τὸ μυστήριο τῆς θείας Λατρείας τῆς θείας Λειτουργίας διὰ τῆς θυσίας τῆς ζωῆς του, διὰ τῆς ὄλης διαγωγῆς του.

Ὅποτε βλῆπουμε ὅτι νιώθει ὁ ἄνθρωπος ὅτι εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ ὑπάρχει κάποιος Δυνατὸς πού μᾶς ἀγαπάει καὶ ὁ ὁποῖος μᾶς σώζει. Νομίζω ἔτσι τοποθετεῖται σωστὰ καὶ νιώθει ἀσφαλισμένος ὁ ἄνθρωπος. Νιώθει ὅτι λῆει τὴν ἀλήθεια. Δηλαδή ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶμαι τίποτα, ἀλλὰ ὑπάρχει κάποιος πού μὲ ἀγαπᾷ καὶ αὐτὸς γίνεται ἄνθρω-

πος κι αὐτὸς μὲ σώζει κι αὐτὸς σώζει ὄλους μας, ὁπότε ἔτσι μπορῶ νὰ στηρικθῶ ἐκεῖ. Ἔτσι βαδίζω σωστά. Ἐὰν ἔτσι προχωροῦμε νιώθουμε ὅτι εἴμαστε ἀδύνατοι, καὶ κάποιος δυνατὸς μᾶς ἀγαπάει καὶ μᾶς καλεῖ νὰ γίνουμε μέτοχοι αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας, κι ὁ ἱερεὺς εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀντιπροσωπεύει τὸν ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος εἶναι

«*εἰς τύπον Χριστοῦ*», τότε νιώθουμε ὅτι εἴμαστε ἐλάχιστοι, ἀλλὰ εἴμαστε στὸ κέντρο τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς. Ὁ καθένας ἄνθρωπος καὶ ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ ἱερεὺς ἀντιπροσωπεύει ὄλη τὴν ἐνορία, δὲν εἶναι ἓνα τμῆμα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ὁ καθένας κι ὁ ἱερεὺς ἀντιπροσωπεύει τὸ ὄλο μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἓν μικρῶ Ἐκκλησία. Τότε νιώθεις ὅτι διαρκῶς βρίσκεσαι στὴ μήτρα τῆς Ἐκκλησίας καὶ διαρκῶς γεννιέσαι. Κι ὅταν εἶσαι ἄνθρωπος, κι ὅταν ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία πού εἶναι ἡ ἀλήθεια, πού εἶναι ἡ μάνα μας βάζει ἐφημέριο στὴν ἐνορία ἓνα ἔγγαμο παπά, τότε νιώθεις ὅτι: ἐγὼ εἶμαι ἓνας ἔγγαμος παπάς, εἶμαι ἓνας ἄνθρωπος πού ἔχει οικογένεια καὶ ταυτόχρονα εἶμαι ὁ πατέρας τῆς ἐνορίας αὐτῆς. Ἐγὼ πολλὲς φορὲς μπορεῖ νὰ μὴν ἔχω καιρό, οὔτε νὰ πολὺ διαβάσω, οὔτε νὰ ἡσυχάσω, ἀλλὰ ὁμως ἔχουμε

αὐτὴ τὴ θεία Λειτουργία. Ἐὰν τυχὸν μπορεῖ ὁ ἱερεὺς ὁ πονεμένος –ἂν θέλετε ὁ σφαγμένος ἀπὸ τὰ προβλήματα τὰ δικά του, τῆς πρεσβυτέρας, τῶν παιδιῶν– νὰ τὰ προσφέρει ὄλα στὸ Θεὸ διὰ τῆς θείας Λειτουργίας, τότε μορφώνεται, τότε παίρνει ἀγωγὴ, τότε γίνεται ἄνθρωπος, τότε γίνεται κατὰ χάριν θεάνθρωπος, τότε συνειδητοποιεῖ ὅτι: εἶμαι ἀδύνατος, δὲν μπορῶ νὰ σταθῶ ἐδῶ μπροστά, ἀλλὰ εἶμαι δυνατὸς ἐπειδὴ κάποιος Δυνατὸς κι ἐμένα μὲ ἀγαπάει. Ὅταν στὴν συνέχεια δέχεται τὴν ἐξομολόγηση τῶν ἐνοριτῶν κι ὅταν ὄλα τὰ ἐγκαταλείπει Χριστῶ τῷ Θεῶ, ὅπως λῆμε «*ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῶ τῷ Θεῶ παραθώμεθα*» τότε νιώθεις πῶς ὄλα προχωροῦν καλὰ. [...]

Ὅταν αὐτὸς προσεύχεται καὶ προσφέρει εἰλικρινὰ τὸν ἑαυτό του, τὸν ἀδύνατο, ἐγὼ δὲν λῆω τὸν δυνατὸ, τὸν ἀμόρφωτο, ἀλλὰ τὸν πονεμένο, «*Χριστῶ τῷ Θεῶ*», κι ὅταν ἐγκαταλείπεις τὸν ἑαυτό σου σὰν ἄρρωστος στὸν ἰατρὸ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, τότε γίνεται κάτι ἀληθινό. Ὅταν φροντίζει νὰ προσεύχονται τὰ παιδιὰ πού εἶναι μέσα στὸ

Στὸ Ἅγιον Ὄρος νιώθει κανεῖς ὅτι βρῖσκεται σὲ μία παράδοση ἀρχινημένη, δηλαδή «ἄλλοι κεκοπιάκασι καὶ εἰς τὸν κόπον αὐτῶν ἡμεῖς εἰσεληλύθαμεν». Καὶ ὅταν ἕνας ἐφημέριος ἀναλαμβάνει τὸ ἔργο τῆς ἐνορίας, ὅταν ἀρχίζει τὴ θεία Λειτουργία, νιώθει αὐτὸ: «ἄλλοι κεκοπιάκασι» καὶ «ἡμεῖς» εἴμαστε προσκεκλημένοι σ' αὐτὸ τὸ μυστήριον.

ἱερό, νὰ μὴν ἀκούγεται τίποτα πέρα ἀπὸ αὐτὸ τὸ μυστήριον-ὅταν προσεύχεται καὶ ὁ κόσμος, ὁ ὁποῖος πολλὰ φορὲς σὰν πονεμένος εἶναι καλυπτερός ἀπὸ ἐμᾶς –ἐλεγε ἕνας ἱερομόναχος: «ὁ Θεὸς ἅς μᾶς σώσει ταῖς πρεσβείαις ἐκείνων ποὺ ζητοῦν τὴν δική μας εὐλογία»– τότε γίνεται κάτι ἀληθινόν. Βλέπετε ὁ πηλοῦτος ποιὸς εἶναι: εἶναι ὅτι κάθε φορὰ ἔχουμε ἄλλο πόνον. Περνοῦν τὰ χρόνια καὶ δὲν εἶναι ὅτι ἀπλῶς ἀσπρίζουμε, ἀλλὰ περνοῦμε ἄλλες δοκιμασίες κι ὅλες οἱ δοκιμασίες ποὺ περνοῦμε μᾶς ὀδηγοῦν σὲ μία χαρὰ, σὲ μία ἀγαθίαση καὶ σὲ μία νεότητα, καὶ στὸ τέλος περιμένεις καὶ τὸν θάνατο μακαρίως, αὐτὸ ποὺ λῆει ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ: «νὰ ζεῖς ἔτσι ὥστε ὅταν σκέφτεται τὸν θάνατο νὰ ἐξάπτεται χαρὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου».

Ὁ ἱερεὺς πονᾷ, εἶναι εὐαίσθητος ἄνθρωπος, ἔχει τὰ προβλήματα του, ἔχει τὰ προβλήματα τῶν ἐνοριτῶν του, ποὺ εἶναι ἕνα σῶμα μὲ αὐτόν, κι αὐτὸ ποὺ κάνει εἶναι νὰ τὰ προσφέρει ὅλα «Χριστῷ τῷ Θεῷ». Ἔτσι νιώθεις τὴν ἀτέλειωτη καὶ ἀέναη πηγὴ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ κι

ἔτσι ἐνισχύεσαι καὶ προχωρεῖς. Ὅποτε νιώθεις ὅτι ὅλοι μαζί συμμετέχουμε, ὅλοι μαζί προσευχόμεθα, καὶ ἡ λατρεία μας εἶναι ἡ λογικὴ λατρεία, ἡ ὁποία προχωρεῖ στὸ «ὑπὲρ λόγον καὶ αἴσθησιν μυστήριον». [...]

Μέσα στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ θεία Λειτουργία βιοῦται ὡς ἡ μικρὰ ζύμη ποὺ ζυμεῖ ὄλο τὸ φύραμα. Αὐτὸ ποὺ λέγεται ὅτι προσευχόμεθα, καὶ μετὰ στὴ συνέχεια αὐτὴ ἡ χάρις τῆς προσευχῆς πηγαίνει σὲ ὅλη μας τὴν ὕπαρξη, «εἰς πάντας ἀρμούς, εἰς νεφρούς, εἰς καρδίαν». Δὲν χωρίζεται ἡ προσευχὴ ἀπὸ τὴ ζωὴ, ὅλη ἡ ζωὴ εἶναι μία προσευχὴ. Στὸ τέλος βλέπουμε ὅταν συνειδητὰ λειτουργεῖται ὁ ἱερεὺς, ὅταν λειτουργεῖται ὁ κόσμος μέσα στὸ ναό –κι εἶναι εὐκόλο αὐτὸ γιατί υπάρχουν οἱ ψυχὲς οἱ πεπυρωμένες, ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ– τότε ὄλο τὸ ἐκκλησιαστικὸν εἶναι μία γενεὰ «ζητούντων τὸν Κύριον». Ὅταν λειτουργεῖται ὁ ἱερεὺς, λειτουργεῖται ἡ ἐνορία, τότε ὑπάρχει κυκλοφορία τοῦ αἵματος, προχωροῦμε σὲ μία ὑγεία πνευματικὴ, σὲ μία ὑγεία σωματικὴ, προχωροῦμε σὲ ἕνα δόξα τῷ Θεῷ γιὰ τὰ

καλὰ ποὺ ἔχουμε, σὲ ἕνα δόξα τῷ Θεῷ γιὰ τὶς δοκιμασίες, τὶς ἀρρώστιες καὶ τὶς δυσκολίες. [...] Ἐκείνη τὴ στιγμή ἀοράτως ὁ Κύριος «σὺν ἔστι», εἶναι «ὁ ἄνω τῷ Πατρὶ συγκαθήμενος καὶ ὠδε ἡμῖν ἀοράτως συνῶν» καὶ ὑπάρχει ἀοράτως ἀπὸ σεβασμὸν σὲ μᾶς. Ἄν ὑπῆρχε ὀρατὸς θὰ μᾶς εἶχε ἐξουθενώσει· μὲ τὸ νὰ ὑπάρχει ἀοράτως μᾶς σέβεται. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν Ἐκκλησία ποὺ εἶναι ἔτσι χτισμένη, ἀπὸ τὶς εἰκόνες ποὺ εἶναι ἔτσι φτιαγμένες, ἱστορημένες, ἀπὸ τὸ μέλος ποὺ ψάλλεται μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἀκούγεται μυστικῶς ἕνας

λόγος κι ἔρχεται μία παράκληση ἡ ὁποία τρέφει τὸν κάθε ἕνα πιστό. Ὁ ἱερεὺς, ἡ οἰκογένειά του, οἱ ἐκκλησιαζόμενοι –ἡ ὅλη εὐρύτερη οἰκογένειά του– ποὺ εἶναι ἐνορία, βρῖσκεται στὰ χεῖρα τοῦ Θεοῦ. Βρισκόμαστε μέσα στὴ μήτρα τῆς μητέρας μας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνέχεια μᾶς πλάθει. Ἄν αὐτὸ κάνουμε συνέχεια νοιώθει κανεῖς ὅτι εἶναι ἀνάξιος τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Ἀγάπη. Αὐτὸ ποὺ λῆει ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ: «μὴ πείθῃς τὸ Θεὸ δίκαιο, ἂν

ἦταν δίκαιος θὰ μᾶς εἶχε κατακάψει», ἀλλὰ εἶναι πανάγαθος. Ὑπάρχει ἡ «στοργὴ πάντα πόθον νικῶσα», ἐδῶ πέρα ὑπάρχει ὁ Θεὸς ἔρωτας, ἐδῶ ὑπάρχει ἡ δύναμις, αὐτὴ ἡ ἀγάπη, ἡ θεῖα μανία ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὶς δοκιμασίες, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὴν σύγχυση, ἡ ὁποία ξεπερνᾷ τὸν θάνατο, κι αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρο τοῦ Θεοῦ. Τότε νιώθει κανεῖς ὅτι εἶναι μόνος καὶ μαζί μὲ ὄλους, τὸν Χριστό, τὴν Παναγία καὶ ὄλους τοὺς Ἁγίους. Οἱ Ὁρθόδοξοι εἴμαστε ἐλάχιστοι καὶ ταυτόχρονα εἴμαστε μέγιστοι, δηλαδή ἔχουμε τὴν μέγιστη δύναμη γιατί ἔχει σαρκωθεί ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζουμε διὰ τῆς Ἐκκλησίας τὸν Θεὸ θεοπρεπῶς. ■

Φωτογραφίες τοῦ Κώστα Μπαλάφα

Ἀπόσπασμα ὁμιλίας ἀπὸ τὴν ἡμερίδα μὲ θέμα Ἡ Ἐνορία: Σῶμα Χριστοῦ, Ἰ. Ναὸς Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ Ἁγίου Ἀρτεμίου, Κύπρος 26 Ἰουνίου 2004.

Ἀπομαγνητοφώνηση περιοδικὸ Πειραικὴ Ἐκκλησία.